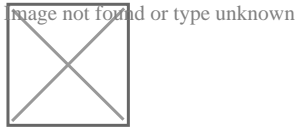

Ο Στρατός και ο καταλυτικός ρόλος του στη διαμόρφωση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (Α')

/ Πεμπτουσία

«Βυζάντιο» ή «Βυζαντινή αυτοκρατορία» ονομάστηκε στους νεότερους χρόνους, τον 16ο αιώνα, η ρωμαϊκή αυτοκρατορία από το έτος 330, την επίσημη μεταφορά της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη. Το πολυεθνικό και καταρχήν πολυθρησκευτικό αυτό κράτος, από τον 4ο αιώνα και μέχρι τη στιγμή της κατάλυσής του από τους Οθωμανούς Τούρκους, το 1453, επηρέασε καθοριστικά τις τύχες του αρχαίου και του μεσαιωνικού κόσμου.

Η αυτοκρατορία από τον 3^ο αιώνα αλλά κυρίως από τη στιγμή που η πρωτεύουσά της μετακινήθηκε από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη, το 330, άρχισε να μεταβάλλεται εδαφικά και διοικητικά και να μετεξελίσσεται. Η νέα πρωτεύουσα, που χαρακτηρίστηκε ως η Νέα Ρώμη, η «βασιλίσ των πόλεων», ήταν στην πραγματικότητα η πόλη Βυζάντιο, η αρχαία ελληνική αποικία των Μεγαρέων στις ακτές του Βοσπόρου. Αυτή την πόλη ανακαίνισε, κόσμησε και μετονόμασε ο Μεγάλος Κωνσταντίνος. Ήταν αυτή που έμελλε να αποβεί κέντρο του πολιτισμού για όλο τον μεσαιωνικό κόσμο[1].

Η Βυζαντινή αυτοκρατορία υπήρξε, λοιπόν, η συνέχεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Imperium Romanum). Το Βυζάντιο διαδέχθηκε και υποκατέστησε

τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία στο μέγεθος της οριζόντιας πραγμάτωσής της[2]. Η χριστιανική, όμως, θεολογία μέσα από τη διδασκαλία του αποστόλου Παύλου και κυρίως η χριστιανική πολιτική θεολογία του, όπως διατυπώθηκε στην προς Ρωμαίους Επιστολή διαμόρφωσε τη σχέση τριών σημαντικών καταστατικών παραγόντων της βυζαντινής κοινωνίας, τη σχέση του αυτοκράτορα με την Εκκλησία και το λαό[3].

Στη ρύθμιση των συγκεκριμένων σχέσεων καταλυτικός υπήρξε ο ρόλος ενός καθεστωτικού παράγοντα, του Στρατού[4]. Ο βυζαντινός στρατός υπήρξε κυρίως αποτέλεσμα του Διοκλητιανού (284-304) αλλά και του Μεγάλου Κωνσταντίνου (312-337). Οι αλλαγές αυτές σκοπό είχαν την προστασία και τη φύλαξη των συνόρων και την απόκρουση μικρών αποπειρών των διαφόρων εισβολέων να διαρρήξουν τα σύνορα και να τα διαβούν, χωρίς να ερημώνουν άλλα σημεία των συνόρων από τους υπερασπιστές τους. Η ύπαρξη του στρατού αποδείχθηκε σημαντική σε όλη την περίοδο της Βυζαντίου, όπως θα αναλύσουμε στο κεφάλαιο Α΄ της παρούσας εργασίας.

Στη Μέση Βυζαντινή περίοδο, ο στρατός συνδέθηκε με τα θέματα. Τον 8^ο αιώνα ολοκληρώθηκε η διοικητική αναδιοργάνωση της Μικράς Ασίας με την επέκταση του θεσμού των «Θεμάτων» που εξελίχθηκαν σε μεγάλες διοικητικές περιφέρειες σε όλη την έκταση της αυτοκρατορίας[5]. Το τι ακριβώς προσέφεραν τα θέματα στην αυτοκρατορία παρουσιάζεται στο Β΄ κεφάλαιο της εργασίας μας.

[1] Κ. Παπαγγιόπουλου, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, National Geographic - Τέσσερα πι Α.Ε., τ. 9-15, Αθήνα 2005.

[2] Ι. Ε. Καραγιαννόπουλος, *Η πολιτική θεωρία των Βυζαντινών*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 8. Βλ. Ι. Φειδάς, *Βυζάντιο. Βίος - Θεσμός - Κοινωνία - Εκκλησία - Παιδεία - Τέχνη*, Αθήναι 1991³, σ. 143.

[3] Αυτόθι. Καραγιαννόπουλος, *Η πολιτική θεωρία των βυζαντινών*, σ. 8.

[4] Φειδάς, σ. 160.

[5] Ι. Καραγιαννόπουλος, *Το Βυζαντινό Κράτος*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001⁴, σ. 331-333.